

Unele considerații cu privire la obiceiuri străvechi românești

MIRCEA VALEA, ANGHEL NISTOR

Oamenii, în strînsă legătură cu necesitățile vieții, și-au îndreptat atenția, din vremuri imemorabile, către forțele elementare ale naturii, ploaia și soarele, care aveau rolul hotărîtor în perpetuarea vieții însăși.

În numeroase mitologii : chineză, ebraică, iraniană, indiană, aztecă, egipteană, greacă, etc., soarele și norii purtători de ploaie ori de furtuni — închipuiți ca niște șerpi — balauri, reprezintă principii cu totul opuse în permanență luptă.¹

La indieni, în urma luptei dintre Indra, zeul solar și monstrul șarpe, Vrtra, balaurul este ucis și drept urmare, „Indra eliberează Apele, care stătuseră pînă atunci sub stăpînirea acestui monstru”.² În Egipt, diferitele legende despre lupta soarelui cu adversarii săi au la bază același conținut : lupta dintre soare și stihia amenințătoare a norilor furtunoși. Zeii solari ai Egiptului, luptă și înving șerpilor, balaurii, care întruchipează apa norilor plumburii, distrugătoare în timpul uraganelor.³ Întreg ritualul cultului solar la egipteni este, de altfel, axat pe ideea luptei dintre soare și dușmanul său, șarpele. „Textele piramidelor” se adresează lui Ra : „Lua-vei cu tine numele riurilor, care pentru tine alungă vremea rea, care pentru tine biruie norii, care pentru tine împăștie negura”. Un text magic care se adresează zeului Șu, cel dinții născut a lui Ra, spune : „Îu, vremea rea alungi, după ce luminat-ai norii”. În acest text, este folosit pentru una din denumirile lui Su, chiar epitetul : „Cel ce alungă vremea rea”.⁴

Lupta dintre soare și monstrul șarpe, se încheie, deci, întodeauna cu biruința soarelui, cu supunerea și „stăpînirea” de către acesta a monstrului furtunii, cu posibilitatea ce o capătă în această situație, divinitatea solară de a opri furtuna și de a determina căderea ploii necesare fertilizării roadelor pămîntului, primind, în acest fel, și atribute cerești.

Hallstattul oferă numeroase cazuri în care, același obiect de cult conține simboluri solare alături de cele uraniene. Astfel, pe pandantivele descoperite la Rimaszombat și Dété (R.P. Ungară) sînt redată motivele ornamentale :

1 B. A. Ribakov, *Kosmogonia i mitologhia zemledel'tev eneolita*, în „Sovetskaia Arheologhia”, nr. 1, 1965, p. 45 ; Mircea Eliade, „*Traité d'histoire des religions*”, ed. Payot, Paris, 1959, p. 182 ; Mircea Eliade, *Mitul reintegrării*, ed. Vremea, 1942, p. 20 și 43 ; Simone Waisbard, Roger Waisbard, *Mumiile din Peru*, ed. șt. Buc., 1965, p. 195 ; George C. Vaillant, *Civilizația aztecă*, ed. șt., București, 1964, p. 176 ; M. E. Matie, *Miturile Egiptului antic*, ed. șt., București, 1958, p. 33 și 38 ; Ch. Hainchelin, *Originea religiei*, E.S.P.L.P., 1956, p. 190—191.

2 Mircea Eliade, *Mitul...*, p. 46.

3 M. E. Matie, *op. cit.* 38.

4 *Ibidem.*,

roți solare și labrys-uri (fig. 1 și 2) și, la fel, pe o centură de bronz aflată la Gusterița — Sibiu⁵ (fig. 3).

Divinitatea urano — solară redată plastic prin simbolurile hallstattiene amintite își găsește analogii în concepțiile religioase ale antichității. Astfel, la gali, roata solară apare adesea, în același timp cu fulgerul, ca atribut al unuia și aceluiași zeu. Pentru vechii latini, Jupiter era Fulgur (fulger) și, concomitent Lucetius (luminosul).⁶

În credințele geto-dacilor, o importanță mare a avut cultul cavalerului dunărean. „Marea răspîndire a tăblițelor redînd cavalerul dunărean pe teritoriul Daciei — arată acad. C. Daicoviciu — se explică prin preferința pe care o acorda populația dacică acestor tăblițe, chiar în virtutea înruderii spirituale și religioase care exista între aceste reprezentări și credințele populare”.⁷ E foarte probabil ca eroul cavaler să fi ocupat locul central, „cu rol de izbăvitor”, în religia dacică încă în timpul statului liber dac, ținînd seama de popularitatea de care s-a bucurat această zeitate, mai tîrziu, în cadrul artei provinciale romane din Dacia.⁸ Inițial zeitate ecvestră, păstorească, vînătorească și chthoniană⁹, cavalerul primește ulterior, caractere urano-solare.¹⁰

Pe numeroase reliefuri care înfățișează cavalerul danubian, zeul poartă în sulică un balaur¹¹ care are — după expresia lui Vasile Pîrvan „aerul unui monstru biruit”.¹² Sub înfățișarea acestui monstru se prezintă și stîndardul dacilor, iar trompetele lor redau stilizat capul animalului fantastic cu gura deschisă.¹³ Existența imaginii șarpelui — balaur încă din bronzul D pe numeroase obiecte din Dacia, se explică de către Vasile Pîrvan, prin credința dacilor care, ca și celții, purtau talismane „simbole solare și cerești, care să-i apere de nenorocire și să le aducă fericire”.¹⁴ Uneori șarpelui purtat în sulică i se substituie securea dublă, atribut al divinității care stăpînește fulgerul¹⁵ — semn de ploaie.¹⁶

Vasile Pîrvan referindu-se la eroii călăreți urano-solari susține că „demonul serpentiform” purtat în sulică pe numeroase reliefuri întruchipează în credința dacilor furtuna învinsă și stăpînită de către aceștia.¹⁷ Or, acceptînd ideia existenței la daci a unei singure zeități urano-solare cu cele două ipostaze — solară și uraniană, redată plastic prin două figuri de „cavaleri”, e posibil ca imaginea purtării în sulică a balaurului-nor de către zeii călăreți să reflecte, plastic, credința dacilor în izbînda soarelui, simbol al binelui, împotriva răului imaginat ca un monstru uragan, dorința vitală a agricultorului dac de a fi îndepărtată furtuna și de a cădea ploaia necesară cîmpului.

5 Dorin Popescu, **Amulete hallstattiene din Transilvania**, în „Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice”, vol. IV (1932—1938), Cluj, p. 185.

6 Albert Grenier, **Les Gaulois**, ed. Payot, Paris, 1923, p. 116—117.

7 C. Daicoviciu, **La Transilvanie dans l'antiquité**, București, 1945, p. 155—156.

8 Radu Florescu, **Arta dacilor**, ed. Meridiane, Buc., 1968, p. 16.

9 D. Tudor, **Oltenia română**, ed. științifică, Buc., 1958, ed. II, p. 299.

10 V. Pîrvan, **Getica**, p. 521, 640, 641; Martin Vermaseren, **Mithra ce dieu mysterieux**, Paris — Bruxelles, 1960, p. 75; Radu Vulpe, **Șantierul arheologic Popești**, în „Materiale și cercetări arheologice”, vol. VI, ed. Acad. R.P.R., 1959, p. 319; Romulus Vulcănescu, **Figurarea miinii în ornamentica populară română**, în „Revista de etnografie și folclor”, nr. 3, Buc., ed. Acad. R.P.R., p. 248.

11 V. Pîrvan, op. cit., p. 641.

12 Idem, p. 521.

13 Idem, p. 523.

14 Idem, p. 641.

15 V. V. Struve, D. P. Kallistov, **Grecia antică**, ed. științifică, Buc. 1958, p. 44.

16 Simone Waisbard, Roger Waisbard, op. cit., p. 194.

17 V. Pîrvan, op. cit., p. 520—521, 641.

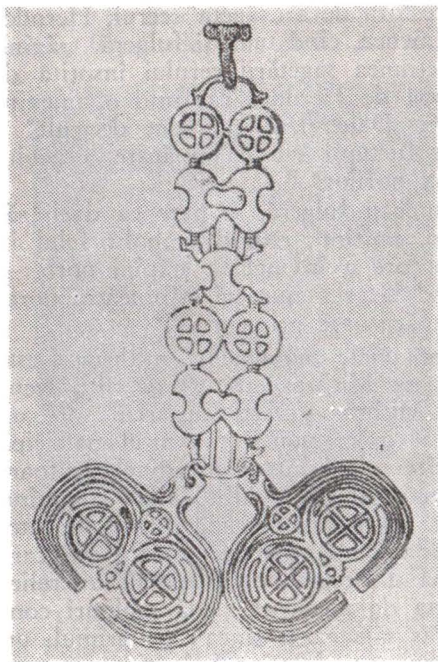

Fig. 1. — Pandantivul de la Rimaszombat.

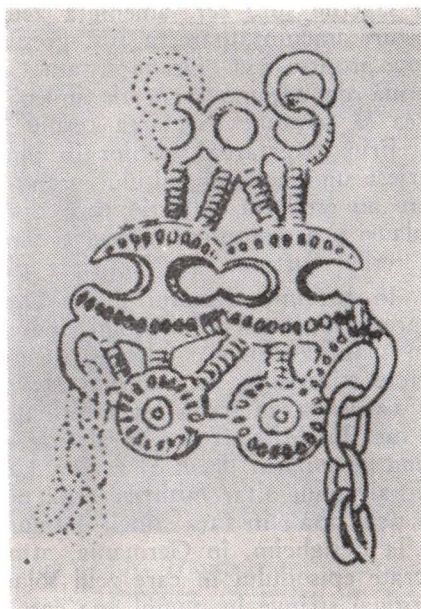

Fig. 2. — Pandantivul din depozitul de la Dété.

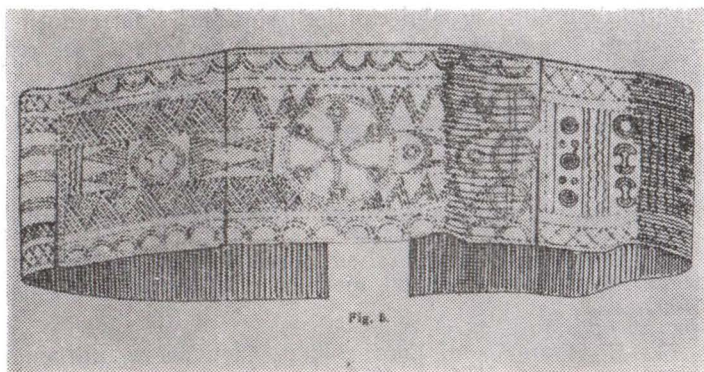

Fig. 3. — Centura de bronz de la Gușterița.

Învîngătoare și stăpîna a norilor aducători de calamități și, în același timp, purtătoare a fulgerului vestitor de ploaie binefăcătoare pentru roadele cîmpului, zeitatea urano-solară a avut un rol de seamă în lumea agricultorilor geto-daci. Pomenind despre obiceiul acestora de a „săgeta” cerul, Herodot (94,5) relatează : „tot tracii aceștia, de asemenea, cînd tună și fulgeră, trăgînd cu săgețile spre cer, amenință zeul”.¹⁸ Acțiunea săgetării cerului însoțită de gesturi amenințătoare, a fost greșit înțeleasă de Herodot ca fiind o amenințare propriu-zisă. De fapt, arată acad. C. Daicoviciu, un „act de cult” o formă de acțiune sacră de îndepărtare a furtunii sau o împăcare a zeului vrea să însemne săgetarea cerului, recte a norilor”.¹⁹

Prin „săgetarea” norilor în timp ce tună și fulgeră, se pare că dacii săvîrșesc un „act” al cultului urano-solar, ei, imitînd, redînd simbolic felul în care au credința că acționează divinitatea spre a învinge, a stăpîni norii — balauri și a determina în același timp, — odată ce a ajuns să stăpînească norii, să rețină furtuna —, slobozirea ploii binefăcătoare grînelor.

În regiunile Rinului și ale Dunării, pe unele monumente mithriace este reprezentat adesea miracolul apei săvîrșit de Mithras, alături de alte scene din viața zeului. Astfel, în unele cazuri, Mithras pîntește cu arcul spre un perete stîncos în fața căruia este prosternat un personaj ; un altul participă de asemenea, la scenă îngenunchiat fiind cîte odată într-o atitudine rugătoare în fața lui Mithras sau, în alt caz — pe un relief de la Alba Iulia — punînd mîna pe umărul drept al zeului. La Pettau, în Iugoslavia, una din fețele laterale ale unui altar mithriac redă pe zeu îndreptînd arcul spre stîncă din care va țîșni apa ; în fața stîncii o figură umană se pregătește să bea. Pe un relief de la Besigheim, în Germania, atrag atenția de asemenea două tablouri consacrate episodului în care zeul solar Mithras săgetează stîncă ; pe primul, un personaj strînge în pumni apa care curge din perețele stîncos, în timp ce zeul scoate o săgeată din tolbă, iar celălalt tablou evocă cu mai multe detalii același eveniment : Mithras se pregătește să-și lanseze săgeata, unul din personaje îngenunchează în fața lui, iar altul încearcă să strîngă apa cu mîinile.²⁰ Părerea specialiștilor care s-au ocupat cu tălmăcirea acestor scene, este că săgețile — raze solare, străpung stîncă — nor din care cade ploaia necesară fertilizării pămîntului.²¹

O asemănare a rolurilor celor două zeități : Mithras și „cavalerul dunărean” ni se pare că există și aceasta prezintă interes cu atît mai mult cu cît, mai ales, ritualurile cultului „eroului cavalier” sînt încă foarte puțin cunoscute.

Pe baza studierii unor monumente mithriace descoperite în regiunile dunărene și balcanice, iranologul suedez Stig Wikander respinge ideia originii iraniene a misterelor mithriace din aceste regiuni, demonstrînd că respectivele monumente redau o formă originală, proprie lumii dunărene, balcanice, a misterelor lui Mithras.²²

Cercetările arheologilor români au dat la iveală un interesant material documentar în legătură cu reprezentări care redau aspecte ale cultului urano-

18 **Tratatul de istoria României**, vol. I, ed. Acad. R.P.R., 1960, p. 331.

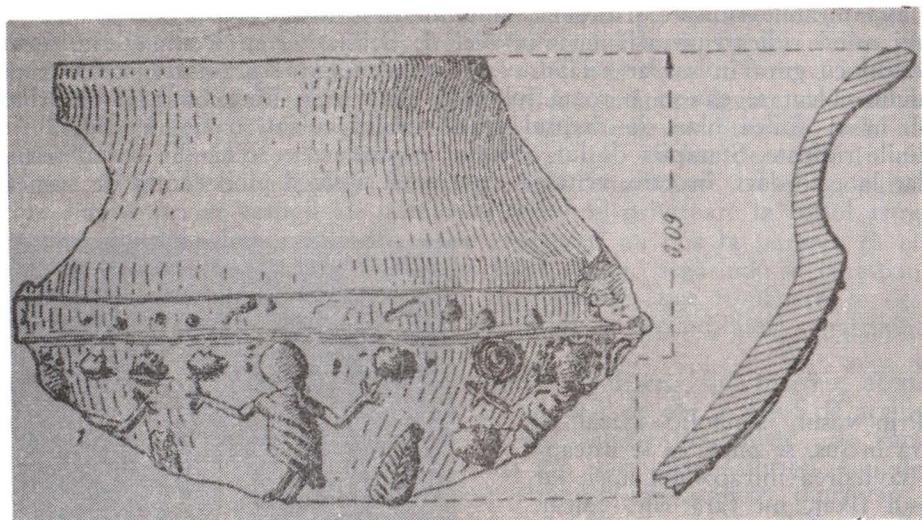
19 C. Daicoviciu, **Herodot și pretinsul monoteism al getilor**, în „Apulum”, vol. II (1943—1945), p. 92.

20 M. Vermaseren op. cit., p. 74 și 76.

21 Idem, p. 73 ; Ch. Daremberg, Edm. Saglio, *Dictionnaire des antiquités grecques et romaines*, Paris, 1904, p. 1953 ; vezi în acest sens, și studiul iranologului suedez Stig Wikander : *Etudes sur les mystères de Mithras*, Arsbok, 1950, p. 40 : „Dans certains mithréums, Mithras est figuré, soit une des scènes latérales, soit le bas — relief principal, comme chassant et montant à cheval. L'archétype de cette représentation doit être d'une part le „cavalier thrace”, d'autre part certaines représentations du Proche — Orient”.

22 Stig Wikander, op. cit. p. 42.

solar la geto-daci. Scena de pe rhytonul de la Poroiina, în care personajele, fie că țin în mâini vase, fie că ridică brațele, implorând divinitatea, este pusă, de către D. Berciu, în legătură cu un cult local al rodirii și belșugului, amintind de o altă scenă asemănătoare de pe o cupă de aur iraniană, de la Hasanlu, legată de zeul ploii, al fertilității.²³

Personajele feminine reprezentate pe două boluri fragmentare descoperite la Popești pe Argeș²⁴ (fig. 4 și 5), ni se par, de asemenea, că redau un act de cult urano-solar. Dansul figurilor feminine îmbrăcate într-un costum ușor, cu sînii goi, ridicarea brațelor de către figurile de pe primul fragment de bol,

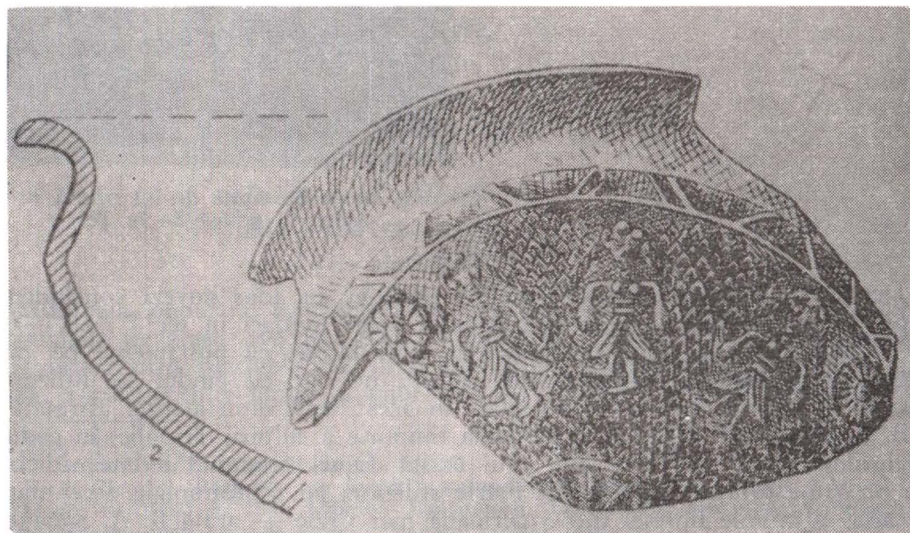

Fig. 4—5. —Personaje feminine reprezentate pe bolurile fragmentare de la Popești pe Argeș.

²³ D. Berciu, *Artă traco-getică*, ed. Acad. R.S.R., Buc., 1969, p. 122, 156, 160.

²⁴ Alex. Vulpe, *Reprezentări umane pe cupele getice de la Popești*, în S.C.I.V., nr. 2, tom. 16, 1965, ed. Acad. R.P.R., Buc. p. 341—351.

spațiul dintre „dansatoarele“ de pe fragmentul al doilea, umplut cu motive vegetale, apropiere uimitor scena de cea a „paparudelor“ din credințele românești, în care se invocă fertilizarea pământului.

În așezarea getică de la Tei a fost găsită, printre altele, o ștampilă de lut care reprezintă o figură umană, în picioare, cu părul zbîrlit în formă de raze, cu avantbrațele ridicate și degetele mâinilor desfăcute²⁵ (fig. 6). Deasupra fiecărei mâini ridicate se află un vas; cel de deasupra mâinii stîngi este așezat vertical cu gura în sus, iar celălalt, orizontal, cu gura spre exterior. Deasupra vasului culcat se găsește o roată solară cu șase raze. Lîngă personajul principal, în al doilea plan, în dreptul gurii vasului culcat, o figură umană ține mîinile ridicate. Ștampila de lut, socotim, reproduce o scenă din cultul urano-solar la geto-daci, în care, zeitatea determină căderea ploii cerută de oameni.

Prin vasul, simbolic așezat cu gura în sus, se pare, că se așteaptă săvîrșirea miracolului apei, iar vasul fixat, nu fără tîlc, culcat, deasupra și în dreptul figurii umane, simbolizează căderea ploii binefăcătoare. Personajele, se pare că se află într-o atitudine de implorare a manei cerești.

Fig. 6. — Ștampilă de lut aflată în așezarea getică de la Tei.

Descoperirile arheologice din munții Orăștiei au adus dovezi concludente cu privire la predominarea unui cult urano-solar la daci în sec I î.e.n. — I e.n.²⁶ Sanctuarele de tipul aliniamentelor patrulatere, cu postamente pe care se ridicau coloane ce susțineau vase mari²⁷, ne duc cu gîndul la utilizarea acestora în cadrul cultului urano-solar. În acest sens, rețin atenția afirmațiile lui B. A. Rîbakov²⁸ că, încă în perioada timpurie a culturii Tripolie, în cadrul ritualurilor legate de invocarea ploii există figuri feminine redată ridicînd spre cer cupe uriașe. Figurile sînt foarte stilizate, au o steatopigie accentuată, iar capul și mîinile lipsesc. Într-o perioadă mai tîrzie — arată B. A. Rîbakov — stilizarea merge atît de departe, încît cupa stă direct pe o bază cilindrică care amintește numai de departe o formă feminină. Ridicarea unui vas spre

²⁵ Idem, p. 348.

²⁶ Hădrian Daicoviciu, *Dacii*, ed. științifică, Buc., 1965, p. 173.

²⁷ Idem, p. 146.

²⁸ „Revista de referate și recenzii, (istorie, entografie)“, nr. 12, 1965, p. 853—854.

cer face parte din ritualurile multor popoare, fiind legată totdeauna de practicile magice ale germinării.²⁹

Romanizarea Daciei a dat impuls tendințelor de sincretism religios astfel că populația băstinașă pentru a-și exprima sentimentele sale religioase se servea de nume greco-romane date zeităților.³⁰ Fondul religios dacic a fost copleșit de cultura greco-romană, nereușindu-se însă să se înăbușe în întregime credințele religioase proprii lumii dacice, înviorate în vremurile de început ale evului mediu. Adorarea forțelor naturii persistă, sub diferite forme, în creștinism, inclusă fiind și în repertoriul obiceiurilor românești legate de muncile agricole de peste an și de păstorit. Printre obiceiurile tradiționale, cele ale sărbătorilor de iarnă, ocupă, datorită amplexării lor, un loc deosebit. În cadrul acestor sărbători, colindele laice reprezintă importante creații populare în care s-au menținut vestigii ale mitologiei străvechi privitoare la cultul astrelor cerești. Studiile despre colindele laice românești au dus la părerea că ele își extrag substanța din străvechiul fond local, dacic, negăsindu-se corespondentul lor în antichitatea greco-română. În colindele laice românești se deslușește practica unor străvechi ritualuri de rodire și fecunditate³¹, aparținând unui cult solar-agrar.

În numeroase colinde laice, în care o mamă își descrie fiul pierdut, acesta este redat în postură de călăreț urano-solar, cu șaua de aur și frîul de argint. Biciul ce-l poartă este șarpe, iar armele îi sînt fulgere ori tunete „de vară, cam de primăvară”.³² De asemenea, într-una din variantele Mioriței, fiul descris de către maică amintește de figura străvechiului „călăreț dunărean” :

*„Călușăul lui,
Puiul zmeului
Săulița lui
Teasta zmeului !
Chingulița lui
Două năpîrci negre,
Din guri înțeleștate,
Din coade-nnodate,
La el chingi sînt date !
Friulețul lui,
Doi balauri galbeni,
Din coade-nnodați
La el frîu sînt dați !”³³*

Mitologia populară românească — afirmă Vasile Pârvan — a păstrat sub numele de zmeu „vechilui concept dacic al demonului serpentiform care care zboară prin văzduh”³⁴ și, în același timp, a perpetuat tema mitologiei dacice a permanenței lupte „a unui erou — cavaler împotriva zmeului”.³⁵

29 Idem, p. 854.

30 C. Daicoviciu, **La Transilvanie...**, p. 155.

31 V. I. Cicerov, **Perioada de iarnă a calendarului agrar rus în sec. XVI—XIX**. Moscova, 1957, p. 154 ; Monica Brătulescu, **La luncile soarelui. Antologie a colindelor laice**, editura pentru literatură, 1964, prefața.

32 S. Fl. Marian, **Legende de maicii domnului**, Buc., 1904, p. 283—284 ; 289—291 ; Emilia Comișel, **Antologie folclorică din ținutul pădurenilor**, editura muzicală, ed. a II-a, 1964, p. 31 ; **Istoria literaturii române**, vol. I. ed. Acad. R.P.R., Buc., 1964, p. 27.

33 Adrian Fochi, **Miorița**, ed. Acad. R.P.R., 1964, p. 93.

34 V. Pârvan, **Getica**, p. 520.

35 Idem, p. 641.

Vestigii ale cultului străvechi urano-solar s-au păstrat la români, în frânturi de obiceiuri cu sensuri magice. Alături de Caloian și Paparude, extrem de sugestiv este obiceiul denumit „bloj” îndătinat în satele hațegane. Deși practicat într-o vreme nu prea îndepărtată doar în timp de secetă, versurile prin care se invocă ploaia pentru a crește „rodul pînă în pod, spicul cît voi-nicul”³⁶, pledează pentru cerința ploii în timpul primăverii, dar mai mult decît atît, invocarea este adresată divinității solare căreia i se cere să dea ploaie din „bălaur”.

„Bumburel de argint

Ploaie (plouă n.n.) pe pămînt !

Bumburel de aur

Ploaie (plouă n.n.) din bălaur !”³⁷

Ni se par extrem de interesante aceste versuri încadrate, poate, ca ideic, în vremuri imemorabile într-un ritual nu străin de ceea ce Herodot numea „amenințare”, cînd oamenii „imitau” gestul zeului, redînd simbolic actul săvîrșit de zeul soare care prin razele-săgeți trimise asupra norilor-balauri determina căderea ploii. Fragmente de datini străvechi legate de invocarea ploii s-au păstrat cu ocazia „udatului” din ziua a doua de paști³⁸ sau în obiceiul de primăvară al Sîngiorzului, în structura căruia elementul esențial este de asemenea stropitul cu apă.³⁹

Practica magică a „imitării” căderii ploii, se găsește la numeroase populații agricole. Invățătul Iulius E. Lips arată : „Sînt însemnate și numeroasele forme de vrăji menite să aducă ploaia, căci binefacerile acesteia pentru creșterea plantelor nu sînt mai prejos de acelea ale soarelui. La asemenea serbări, locul cel mai de seamă îl ocupă totdeauna imitarea ploii... În vreme de secetă, populațiile de agricultori stropesc plante cu apă... ca să îndemne cerul să facă la fel”.⁴⁰

Atrage atenția, în numeroase colinde, insistența cu care colindătorilor, soli ai soarelui, li se cere să îndeplinească un anumit ritual legat de căderea ploii :

„Veniți, voi juni buni

Veniți, lin, mai cîtilin

Ca soarele prin senin

Să săriți în cea grădină

Că-n grădină-i o stupină,

Și-n stupină o fîntînă

Și-n fîntînă-i apă lină”.

Tinerii sînt solicitați să ia apă în căldări, să rupă un fir de trandafir sau de calomfir și un mănunchi de busuioc cu care, muiate în apă din fîntînă, să stropască, „să roueze”, pentru ca „rînd în rînd să ploaie în rînd”.⁴¹ Stropirea cu apă de către tinerii colindători cărora li se cere să vină „ca soarele”, va aduce „roadă grînelor și mana viilor”⁴², evident prin ploaia ce va cădea.

36 T. Pamfilie, *Văzduhul după credințele poporului român*, Buc., 1916, p. 135.

37 *Ibidem.*,

38 Idem, p. 138 ; Monica Brătulescu, *Cîteva considerații asupra colindelor cu cerb*, în „Revista de etnografie și folclor”, nr. 2/1969, p. 126.

39 *Istoria literaturii române, o.c.*, p. 30.

40 Iulius E. Lips, *Obirșia lucrurilor*, 1960, ed. științifică, p. 450—451.

41 *Istoria literaturii române*,..., p. 22 ; Monica Brătulescu, *La luncile soarelui*,..., p. 10—11, 13.

42 „*Anuarul Arhivei de folclor*”, III, 1935, Acad. Română, Buc., p. 178.

Menționat frecvent în colindele laice românești, porumbelul continuă să reprezinte ideea de fertilitate legată de credințe străvechi dacice urano-solare.

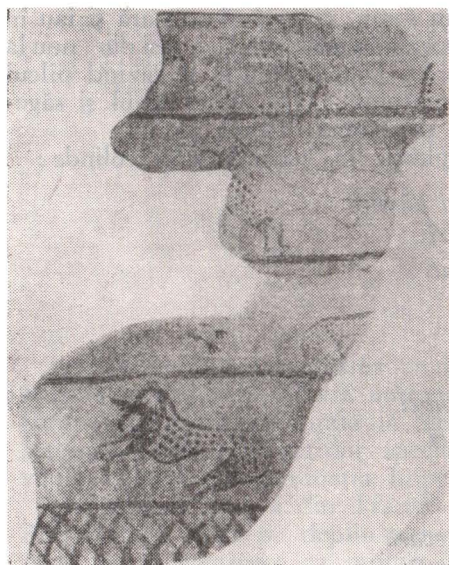

Fig. 7. — Fragment de vas pictat descoperit la Grădiștea Muncelului

Figura acestei păsări redată, credem, nu numai ca decor, pe un fragment de vas descoperit la Grădiștea Muncelului⁴³ (fig. 7) cât și ca piesă de ornament purtând simboluri solare pe aripi și pe coadă⁴⁴ (fig. 8), duce la ideea existenței în religia dacilor a relației porumbel—fertilitate,

În colinde, porumbeii, zburînd „pe deasupra porții cerului” sau poposind pe casa gazdei căreia îi este dedicată colinda, sînt „stol de-al soarelui,” „golumbi de aur”⁴⁵ Gazda, zărindu-i așezați pe casă, cere soției să întindă masa pe care să „reverse” grîu și să pună un colac, o vadră de vin și un galben. Porumbeii văzînd această primire ce li se face, „de sus, jos că s-or lăsa, în casă că ne-or intra, grîușor vor aduna, apă veseli or gusta”, după care zburînd „cu norii s-or mesteca”.⁴⁶

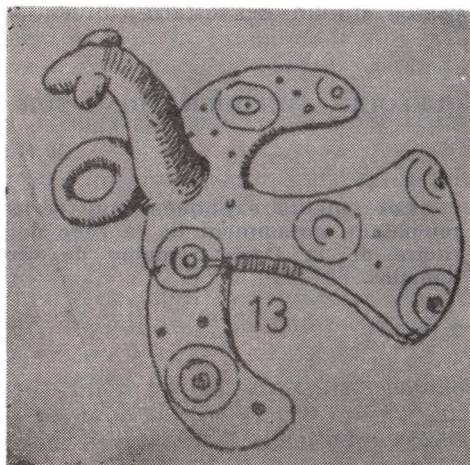

Fig. 8. — Piese de ornament de la Piatra Craivii.

De reținut este faptul că în unele colinde atît porumbeii, identificați cu norii, cât și gazda, săvîrșesc acte care se pare că se includ într-un ritual legat

43 S.C.V.I. nr. 1—2, 1953, **Șantierul Grădiștea Muncelului**, p. 168.

44 Ion Berciu, Al. Popa et H. Daicoviciu, „La forteresse dace de Piatra Craivii”, în „Celticum” XII, sept. 1964, planșa 73, fig 13.

45 Monica Brătulescu, op. cit., p. 270.

46 Monica Brătulescu, op. cit., p. 237.

de străvechiul cult solar-agrar. De repetate ori solul soarelui, porumbelul alb, al cărui cap „bate-n aurel”, iar ciocul „în argințel” sau pîlcurile de porumbei coboară în chip de nor „în prundul mării” de unde luînd apă „rourează” casa gazdei. Acesta, netrezindu-se din somn, porumbeii coboară și iau în ciocuri „grîurele, daurele”, zboară și se transformă în nori, pentru a sosi din nou la geamul casei unde „cu grîurele-mi sămănară”. Deșteptîndu-se și văzînd pîlcul de porumbei prevestitori ai fertilității pămîntului, gazda, luînd arcul și săgețile, trage spre cer, recte spre nori, spre a determina căderea ploii.

Scena săgetării este redată destul de plastic în versurile unei colinde :

*„Soare-n cer, soare-n pămînt
Soare-n curte-a răsărit
Și omul mi-e adormit.*

*.
Iar pe bolta cerului
In bătaia soarelui
Sînt stoluri de porumbei.
Trăsei cu săgeată-n ei
Și zburară
Și săltară
Cu doi nori se amestecară
Și ca ploaia coborîră”⁴⁷*

Avînd proveniența în vremuri imemorabile, obiceiurile legate de viața gospodărească sătească sub diferitele ei aspecte, sînt documente prețioase pentru studiul dezvoltării culturii populare la români.

QUELQUES CONSIDÉRATIONS SUR D'ANCIENNES COUTUMES ROUMAINES

(R É S U M É)

Les auteurs expliquent une série de coutumes et de traditions populaires roumaines, notamment de la zone de Hunedoara, par la persistance sur le territoire de la Dacie romaine de certains éléments des croyances des Daco-Romains.

⁴⁷ N. I. Dumitrașcu, *Cîntări de stea și colinde*, Buc., ed. Casei Școalelor, 1940, p. 165—166.